

ПРЕДЛОГ

На основу члана 41а став 2. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16 и 95/18-др.закон) и члана 42. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05-исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12-УС, 72/12, 7/14-УС и 44/14),

Влада доноси

УРЕДБУ О ПРОГЛАШЕЊУ ПРЕДЕЛА ИЗУЗЕТНИХ ОДЛИКА „КУЛТУРНИ ПРЕДЕО ТРШИЋ-ТРОНОША”

Члан 1.

Равничарско-брежуљкасти предео Јадра који се налази на преласку у брдовити појас Подринских планина на простору западне Србије, у чијем се обухвату налази простор око Спомен куће Вука Стефановића-Караџића у Тршићу, манастир Троноша и шире окружење, као сплет културних и природних вредности које произилазе из материјалног и нематеријалног наслеђа, проглашава се заштићеним подручјем изузетног значаја, односно I категорије као предео изузетних одлика- под именом „Културни предео Тршић-Троноша” (у даљем тексту: Предео изузетних одлика „Културни предео Тршић-Троноша”).

Члан 2.

Предео изузетних одлика „Културни предео Тршић-Троноша” ставља се под заштиту да би се очувала непокретна културна добра, природне вредности, специфична конфигурација терена и регионална различитост карактера предела, а због јединственог споја природних и створених вредности, издвојени локалитети су посебно вредне амбијенталне целине.

Основне створене вредности заштићеног подручја, чине знаменито место „Спомен кућа Вука Стефановића Караџића” са заштићеном околином, као непокретно културно добро од изузетног значаја, као и Споменик културе од великог значаја „Манастир Троноша”; нематеријално културно наслеђе се одражава кроз разне културне и уметничке манифестације, Вуков сабор као најстарија културна манифестација у Србији и ратарске свеће као јединствен и веома стар верски обичај се налазе на Листи нематеријалног културног наслеђа.

Природне вредности подручја чине очувани комплекси аутохтоних ксеротермофилних сладуново-церових и других типова шума, ксеромезофилних китњакових и грабових, као и мезофилних букових шума. Флора и фауна заштићеног подручја је релативно богата и разноврсна. Од укупно 145 заштићених дивљих врста биљака и животиња, 83 су заштићене, а 62 врсте припадају категорији строго заштићених (зеленика или божиковина (*Ilex aquifolium* L.), многе лековите биљке). Приобални појас водотокова је станиште водоземаца и гмизаваца, где је детерминисано 11 заштићених врста, међу којима је 8 строго заштићених. Од утврђене фауне птица, средњи детлић (*Dendrocopos medius*), руси сврчак (*Lanius collurio*) и виноградска стрнадица (*Emberiza hortulana*), су строго заштићене врсте од међународног значаја за заштиту. Диверзитет фауне сисара подручја Тршић-Троноша може се окарактерисати као умерено висок и представљен је са 52 врсте. Фауна слепих мишева представљена је са 18 строго заштићених врста.

Заштићено подручје карактерише и специфична конфигурација терена, где су водотоци својим усецањем кроз шумске масиве створили седласте превоје, специфичне и оригиналне. Подручје одликује и аграрни комплекс који се одржава и развија традиционалним коришћењем

земљишта, чија су својства аутентичност, изворност, оригиналност, са великим бројем старих аутохтоних сорти воћа, које представљају изузетан генетски потенцијал у воћарству (трешње ђурђевке, бјелице и рушкиње, крушке такише, караманке, лубеничарке, пшеничарке и дивљаке, од јабука петроваче, колачарке и дивљаке, а као појединачна стабла и оскоруше, мушмуле и дрењине, неколико стабала питомог кестена (*Castanea sativa* L.) за које се сматра да су стари око 200 година, ораси (*Juglans regia* L.)).

Члан 3.

Предео изузетних одлика „Културни предео Тршић-Троноша” налази се на територији града Лознице и обухвата катастарске општине Коренита и Тршић.

Површина Предела изузетних одлика „Културни предео Тршић-Троноша” износи 1802,57 ha, од чега је 41,21 ha (2,28%) у државном власништву, 1395,14 ha (77,39%) у приватном, 366,22 ha (20,33%) у другим облицима власништва, од чега је II степеном обухваћено 4,1% и III степеном 95,9 % укупне површине подручја Предела изузетних одлика „Културни предео Тршић-Троноша”.

Опис границе и графички приказ Предела изузетних одлика „Културни предео Тршић-Троноша” дати су у Прилогу – Опис границе и графички приказ Предела изузетних одлика „Културни предео Тршић-Троноша”, који је одштампан уз ову уредбу и чини њен саставни део.

Члан 4.

На подручју Предела изузетних одлика „Културни предео Тршић-Троноша”, није дозвољено обављати радове и активности, за које се у складу са законом којим се уређује заштита природе, утврди да могу нарушити примарне природне и створене вредности и карактер предела, оштетити популације, заједнице и станишта биљних и животињских врста из члана 2. ове уредбе, нарушити природне процесе и еколошку целовитост подручја или значајно неповољно утицати на естетска и културно-историјска обележја подручја и животну средину.

Члан 5.

На подручју Предела изузетних одлика „Културни предео Тршић-Троноша” утврђују се режими заштите II и III степена.

Режим заштите II степена, укупне површине 73,18 ha, односно 4,1% подручја Предела изузетних одлика „Културни предео Тршић-Троноша”, обухвата следеће површине, односно локалитете:

1) локалитет Тршић, површине 18,75 ha, К.О. Тршић и обухвата знаменито место „Спомен кућа Вука Стефановића Караџића” са делом заштићене околине;

2) локалитет Троноша, површине 54,43 ha, К.О. Коренита и обухвата непокретно културно добро од великог значаја „Манастир Троноша” са манастирском црквом, конаком и економијом, спомен чесму Девет Југовића са капелом Св. Пантелејмона и припадајућим паркингом, као и шумско земљиште у непосредној околини манастира, обухватајући и некадашњи каменолом.

Режим заштите III степена, укупне површине 1729,39 ha, односно 95,9 % подручја Предела изузетних одлика „Културни предео Тршић-Троноша”, обухвата преостали део заштићеног подручја који није обухваћен режимом заштите II степена.

Члан 6.

На површинама на којима је утврђен режим заштите III степена, осим забрана радова и активности које су као такве утврђене чланом 35. Закона о заштити природе, забрањује се и:

1) кресање лисника за сточну храну, чиста сеча шума која није планирана као редован вид обнављања шума, осим у случајевима прописаним законом, претерано оптерећење ливадско пашњачких површина, као и непланска градња шумских путева са меком подлогом, без одговарајућих евакуационих органа за падавинске воде (риголе и путни пропусти);

2) брање, ломљење, кидање и ископавање биљних врста у природним састојинама;

3) коришћење и уништавање строго заштићених врста биљака, животиња и гљива и предузимање активности којима би се могла угрозити њихова станишта;

4) сакупљање заштићених врста изван прописаног периода и коришћење техничких средстава која могу оштетити или уништити примерке заштићених врста, односно њихова станишта;

5) уклањање крајречне вегетације;

6) постављање (укуцавање) табли и других обавештења на стаблима;

7) крчење међа;

8) експлоатација материјала из корита водотока;

9) одлагање/уношење лишћа/лисне масе, грањевине, остатака стабала и другог материјала у речна корита;

10) трајно одлагање и складиштење инертног материјала (песак, шљунак, земља и др.) и обављање сличних радова и активности који нису у складу са принципима одрживог коришћења природних ресурса;

11) формирање пословно-радних зона и изградња привремених или сталних индустријских и привредних објеката који би својим погонима, експлоатацијом или отпадним материјама угрозили услове животне средине, амбијенталне карактеристике простора и/или непокретна културна добра;

12) изградња мини хидроелектрана, ветроелектрана и електрана на био-гас;

13) руковање отровним хемијским материјама и нафтним дериватима на начин који може проузроковати загађење земљишта и воде;

14) образовање објеката за управљање отпадом, привремено или трајно одлагање свих врста опасних материја, као и успостављање транспортне руте опасног отпада;

15) изградња септичких јама пропусног типа и свако испуштање отпадних и осочних вода у водотоке и земљиште;

16) паљење ватре на отвореном простору, осим на местима одређеним за ту намену.

Осим ограничења радова и активности прописаних законом, радови и активности ограничавају се и на:

1) газдовање шумама и шумским земљиштем утврђеним у плановима и основама газдовања шумама којима се обезбеђује умерено повећање површина под шумским екосистемима и побољшање њиховог састава, структуре и здравственог стања, очување разноврсности и изворности дрвећа, жбуња и осталих биљних и животињских врста у шумским састојинама;

2) плански утврђену сечу стабала;

3) примену одговарајућих биолошких мера против фитопатолошких и ентомолошких обољења шума;

4) извођење хитних и неопходних санационих шумских радова након акцидентних ситуација приликом ветролома, ветроизвала, пожара, каламитета инсеката и слично;

5) регулацију водотокова и све неопходне антиерозионе мере;

6) одвијање ловних активности и других редовних мера корисника усмерених ка узгоју, заштити и коришћењу дивљачи према прихваћеним планским документима (ловне основе);

7) интервенције које битније не утичу на измену морфологије терена;

- 8) контролисано и рационално коришћење хемијских и техничких средстава у пољопривреди у складу са потребама очувања биолошке разноврсности;
- 9) складиштење/депоновање стајњака, осоке и других извора еутрофикације на, за ту сврху предвиђене, прописно опремљене локације, које нису у контакту са подземним водама;
- 10) кретање транспортних возила и пољопривредне механизације на постојеће путеве и оранице;
- 11) плански предвиђену изградњу и реконструкцију саобраћајница вишег реда (државни пут I и II реда) и асфалтирање и бетонирање постојећих некатегорисаних путева;
- 12) формирање новог грађевинског земљишта на површине предвиђене важећом просторно-планском документацијом, уз примену свих прописаних општих правила и услова парцелације, регулације и изградње;
- 13) изградњу објеката на минималној површини грађевинске парцеле $P=300 \text{ m}^2$, свих изграђених и застртих површина на парцели обрачунатих у бруто развијену грађевинску површину објекта, усклађене висине и спратности објекта са висином и спратношћу суседних објеката, архитектонске композиције објекта којом се обезбеђује очување и унапређење градитељског наслеђа и традиција градитељства, са крововима минималног нагиба од 45 степени, минималног процента зелених површина на грађевинској парцели од 30%, без оградe, са транспарентном оградом или живицом максималне висине 1,4 метра, односно традиционалним типом оградe од прошћа;
- 14) управљање комуналним отпадом у складу са локалним планом управљања отпадом и нормативним актима, а управљање амбалажним, опасним и осталим врстама отпада у складу са важећом законском регулативом;
- 15) спровођење одговарајућих мера противпожарне заштите.

Члан 7.

На површинама на којима је утврђен режим заштите II степена спроводи се активна заштита ради очувања и унапређења природних вредности, посебно кроз мере управљања популацијама дивљих биљака и животиња, одржање и побољшање услова у природним стаништима и традиционално коришћење природних ресурса.

Осим забрана радова и активности из чл. 35. Закона о заштити природе и члана 6. ове уредбе, у режиму заштите II степена забрањује се и:

- 1) изградња објеката, осим објеката који су у функцији непокретних културних добара;
- 2) уређивање простора и/или извођење радова и активности који могу да наруше утврђена својства, статичку безбедност и намену објеката са статусом непокретних културних добара;
- 3) измена изгледа спољашње архитектуре и ентеријера, хоризонталног и вертикалног габарита, облика и нагиба крова, свих конструктивних и декоративних елемената, материјала и функционалних карактеристика изграђених објеката без сагласности надлежних служби заштите природних вредности и културног наслеђа;
- 4) коришћење за јавни саобраћај: пута на кат. парц. број 545/16, К.О. Тршић од паркинга до пута на кат. парц. број 547/6 К.О. Тршић до укрштања са путем на кат. парц. број 549/2, К.О. Тршић; дела пута на кат. парц. број 549/2, К.О. Тршић од каменог моста до другог каменог моста на реци Жеравији; пешачке стазе уз реку Жеравију на кат. парц. број 549/3, К.О. Тршић до каменог моста и завршетка пута на кат. парц. број 549/2, К.О. Тршић и даље уз корито реке на кат. парц. бр. 826, 948 и 952, К.О. Тршић;
- 5) коришћење и уништавање строго заштићених врста биљака, животиња и гљива и предузимање активности којима би се могла угрозити њихова станишта;

- 6) коришћење техничких средстава која могу оштетити или уништити примерке заштићених врста, односно њихова станишта и њихово сакупљање изван прописаног периода;
- 7) сеча која није у складу са плановима газдовања шумама;
- 8) постављање (укуцавање) табли и других обавештења на стаблима;
- 9) одношење стеље, лисника и земљишта са површина под шумама;
- 10) камповање и ложење ватре на шумском земљишту, сем на местима која су за то предвиђена;
- 11) фрагментација шумских и аграрних комплекса;
- 12) крчење међа;
- 13) промена вегетацијског састава без претходне сагласности надлежне установе заштите природе и културних добара;
- 14) уклањање крајречне вегетације, одлагање/уношење лишћа/лисне масе, грањевине, остатака стабала и другог материјала у речна корита;
- 15) извођење геолошких истражних радова, изградња каменолома, експлоатација и примарна прерада минералних сировина;
- 16) спаљивање отпада и образовање депонија отпада;
- 17) изградња септичких јама пропусног типа и свако испуштање отпадних и осочних вода у водотоке и земљиште;
- 18) постављање високих антенских постројења радио и телевизијских предајника, предајника мобилне телефоније, као и других објеката високоградње који нарушавају визуелни интегритет простора.

Осим ограничења радова и активности прописаних законом и чланом 6. ове уредбе, радови и активности ограничавају се и на:

- 1) промене намене површина које омогућавају смањење интензитета коришћења простора (превођење обрадивих површина у пашњаке, формирање заштитног појаса и сл.), заштиту и презентацију непокретних културних добара и у сврху ревитализације природних станишта;
- 2) конверзију шумских површина тј. превођење из алохтоних шумских површина у аутохтоне, у функцији презентације непокретних културних добара и очувања вернакуларног комплекса;
- 3) заштиту обале водотокова од флувијалне и површинске ерозије применом техничких, биотехничких и биолошких мера;
- 4) чишћење корита водотокова од вегетације и наноса у циљу очувања пропусне моћи, а по потреби и продубљивање корита;
- 5) каптирање извора за потребе непокретних културних добара;
- 6) изградњу објеката туристичког смештаја, туристичке инфраструктуре и угоститељских објеката у традиционалном стилу;
- 7) реконструкцију, санацију и адаптацију стамбених и економских објеката пољопривредних домаћинстава;
- 8) изградњу подземних инфраструктурних водова;
- 9) изградњу вештачких површина (паркинг простори, спортски терени, стазе и сл.) на парцелама са уређеном зеленом површином;
- 10) постављање мобилијара и вртно-архитектонских елемената на плански утврђена места;
- 11) хортикултурно уређење и постепену замену декоративних старих јединки дендрофлоре врстама које су аутохтоне, према пројектно-техничкој документацији.

Члан 8.

Предео изузетних одлика „Културни предео Тршић-Троноша” поверава се на управљање Центру за културу „Вук Караџић”, Лозница (у даљем тексту: Управљач).

У обављању законом утврђених послова управљања заштићеним подручјем, Управљач је овлашћен и дужан нарочито да: организује чуварску службу; обележи заштићено подручје; донесе план управљања, годишњи програм управљања и акт о унутрашњем реду и чуварској служби; обавештава кориснике заштићеног подручја о могућностима за обављање радова и активности; учествује у поступку утврђивања накнаде за ускраћивање или ограничавање права коришћења; издаје сагласности и одобрења; прати стање и води евиденције о природним вредностима, непокретностима и људским активностима; утврђује и наплаћује накнаде за коришћење заштићеног подручја.

Управљач је дужан да изврши упис делатности управљања заштићеним подручјем у складу са прописима којима се уређује класификација делатности и регистрација удружења у року од 60 дана од дана ступања на снагу ове уредбе.

Члан 9.

Очување, унапређење, одрживо коришћење и приказивање природних и других вредности Предела изузетних одлика „Културни предео Тршић-Троноша”, спроводи се према плану управљања који доноси Управљач на период од десет година (у даљем тексту: План управљања), са садржином и на начин прописан законом којим се уређује заштита природе.

План управљања садржи циљеве и приоритетне задатке очувања повољног стања заштићеног подручја, као и превентивне мере заштите од пожара у складу са законом којим се уређује заштита од пожара и прописима донетим на основу тог закона.

План управљања Управљач доноси и доставља Министарству најкасније у року од десет месеци од дана ступања на снагу ове уредбе.

У поступку давања сагласности на План управљања, Министарство прибавља мишљења министарстава надлежних за послове културе, науке, просвете, туризма, просторног планирања, рударства, пољопривреде, шумарства, водопривреде и финансија.

Управљач је дужан да једном у три године анализира спровођење Плана управљања и остварене резултате и по потреби изврши његову ревизију.

До доношења Плана управљања, Управљач врши послове на основу годишњег програма управљања који је дужан да донесе и достави Министарству на сагласност у року од 30 дана од дана ступања на снагу ове уредбе.

Годишњи програм управљања из става 6. овог члана садржи нарочито: сажет приказ природних и других вредности заштићеног подручја, циљеве заштите и одрживог коришћења, могућности и ограничења за њихово остваривање; детаљан приказ годишњих задатака на чувању, одржавању, унапређењу, приказивању и одрживом коришћењу заштићеног подручја за потребе науке, образовања, рекреације и туризма и укупног социо-економског развоја; приказ конкретних послова на изради и доношењу управљачких докумената, првенствено Плана управљања, акта о унутрашњем реду и чуварској служби и акта о накнади за коришћење заштићеног подручја; приказ задатака на обележавању заштићеног подручја, заснивању информационог система и противпожарној заштити; приказ субјеката и организационих и материјалних услова за извршење програма, висине и извора потребних финансијских средстава.

Члан 10.

Управљач је дужан да обезбеди спровођење режима заштите, односно унутрашњи ред и чување заштићеног подручја у складу са правилником о унутрашњем реду и чуварској служби

који доноси уз сагласност Министарства у року од шест месеци од дана ступања на снагу ове уредбе.

У оквиру садржине прописане Законом о заштити природе, правилником из става 1. овог члана се ближе утврђују забрањени радови и активности, као и правила и услови обављања радова и активности који су допуштени на подручју Предела изузетних одлика „Културни предео Тршић-Троноша”.

Правилник из става 1. овог члана се објављује у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Члан 11.

Управљач је дужан да на прописан начин обележи Предео изузетних одлика „Културни предео Тршић-Троноша”, његове спољне границе и границе површина, односно локалитета са режимом заштите II и III степена најкасније у року од годину дана од дана ступања на снагу ове уредбе.

Управљач је дужан да у сарадњи са Републичким геодетским заводом и Заводом за заштиту природе Србије, изврши идентификацију граница Предела изузетних одлика „Културни предео Тршић-Троноша” на терену, дигиталној ортофото карти и катастарском плану, у року од 12 месеци од дана ступања на снагу ове уредбе.

На операт, односно записник о утврђивању граница из става 2. овог члана, сагласност даје министарство надлежно за послове просторног планирања.

Границе утврђене, описане и верификоване на начин прописан у ст. 2. и 3. овог члана, сматраће се меродавним у свим стварима које се тичу спровођења ове уредбе.

Члан 12.

Управљач је дужан да заснује дигиталну базу података, односно географски информациони систем о природним и створеним вредностима, непокретностима, активностима и другим подацима од значаја за управљање Пределом изузетних одлика „Културни предео Тршић-Троноша”, у року од две године од дана ступања на снагу ове уредбе.

Члан 13.

Висину накнаде за коришћење Предела изузетних одлика „Културни предео Тршић-Троноша”, својим актом утврђује Управљач, у складу са законом који дефинише накнаде за коришћење јавних добара.

Члан 14.

Забране и ограничења прописана овом уредбом, не односе се на војне објекте и комплексе, као и активности које Војска Србије изводи или ће изводити за потребе одбране Републике Србије.

Члан 15.

Средства за спровођење Плана управљања Предела изузетних одлика „Културни предео Тршић-Троноша” обезбеђују се из буџета Републике Србије, од накнаде за коришћење заштићеног подручја, прихода остварених обављањем делатности Управљача и из других извора у складу са законом.

Члан 16.

Планови, програми и основе из области рударства, енергетике, саобраћаја, шумарства, ловства, управљања рибљим фондом, водопривреде, пољопривреде и туризма и других

делатности од утицаја на природу, а који се односе на коришћење природних ресурса и простора у заштићеном подручју Предела изузетних одлика „Културни предео Тршић-Троноша”, усагласиће се са Просторним планом Републике Србије, овом уредбом и Планом управљања из члана 9. ове уредбе.

Планови, програми и основе из става 1. овог члана, доносе се уз претходну сагласност министра надлежног за послове заштите животне средине.

Члан 17.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

05 Број:
У Београду, 2019. године

В Л А Д А

ПРЕДСЕДНИК

Ана Брнабић, с.р.